

samenwerking tusschen beide Maatschappijen, omdat daardoor moeilijkheden in de verschillende afdeelingen bij de uitvoering van de taak der C.O. zullen worden voorkomen. De verhouding van $\frac{3}{8}$ en $\frac{5}{8}$ en de verdere bepalingen ter uitwerking van deze zaak, o.a. met het oog op verkregen rechten, die waarschijnlijk door de beide hoofdbesturen zullen worden vastgesteld en later zullen worden bekend gemaakt, moeten beschouwd worden als een compromis. Het is waar, dat bij de overeenkomst te Scheveningen omtrent de contracten, die niet door afdeulingsziekenfondsen worden uitgevoerd, geen bepalingen waren gemaakt, terwijl bij de nu voorgestelde 9 artikelen hiervan wel sprake is. Zoo bevatte ook de overeenkomst te Scheveningen geen bepaling omtrent den duur van de overeenkomst, terwijl deze nu wel is opgenomen. Het zal toch voor iedereen duidelijk zijn, dat het opnemen van deze bepalingen heeft geleid tot een compromis tusschen beide Maatschappijen, dat zonder deze bepalingen niet bereikbaar was. De heer DIAMANT doet het voorkomen, alsof na de besprekingen te Scheveningen voor het verkrijgen van een goede samenwerking met wederzijdsch goedvinden geen voorwaarden zouden mogen worden toegevoegd; zelf stelt hij nu toch echter ook nog voor om straf bij overtreding onder de bepalingen op te nemen.

Ik geloof, dat het goede van de hier voorgestelde artikelen juist daarin gelegen is, dat het aanleiding kan geven tot een samenwerking tusschen beide Maatschappijen in wederzijdsch vertrouwen, waarbij de straf op eventueele overtreding onnoodig geacht wordt. De hoofdbesturen van beide Maatschappijen bestaan uit zóó hoogstaande personen, dat niemand verwacht, dat door deze lichamen oneerlijk gehandeld zal worden. M.i. zou de schoonste oplossing zijn, indien zonder verder officieel contract beide hoofdbesturen zich voornamen aan de hand van de voorgelegde 2 artikelen samen te werken tot het beoogde doel in het belang van beide Maatschappijen.

Hoe noodig het compromis inzake de honoraria voor een goede samenwerking is, toont de heer DIAMANT zelf aan door zijn voorbeeld aan het slot van zijn artikel. Hij schrijft: „zij (de apothekers) maken echter de verhouding tusschen de honoraria van „geneeskundigen en apothekers van dien aard, dat zich geen andere artsen zullen „aanmelden voor dat ziekenfonds dan de genoemde, die misschien uit anderen hoofde „nog eenig salaris ontvangen”. Deze onderstelling van den heer DIAMANT is een verdachtmaking tegenover de apothekers, die beter in de pen ware gebleven. Indien eenmaal het compromis inzake de honoraria is tot stand gekomen, zullen de apothekers een dergelijke truc nooit toepassen, al is deze zaak niet geregeld bij contract met hooge boetebepaling voor straf. Waarom heeft de heer DIAMANT toch zoo weinig vertrouwen in de apothekers, dat hij hen van dergelijke handelingen verdenkt?

Van den aanvang af van de onderhandelingen met de apothekers is steeds mijn opvatting geweest, dat de velerlei gevallen, die zich tengevolge van de verschillende plaatselijke verhoudingen kunnen voordoen, niet te regelen zijn door scherp omschreven bepalingen in een contract, maar dat wederzijdsch vertrouwen voor een goede samenwerking onmisbaar is. Als men elkander wantrouwt, doet men beter niet samen te werken.

Dordrecht, 29 Mei 1915.

A. C. VAN BRUGGEN.

II.

Het voorstel *d* van het hoofdbestuur houdt in de voorwaarden van samenwerking tusschen de Ned. maatschappij tot bevordering der geneeskunst en die tot bevordering der Pharmacie. De eerste heeft daartoe den eisch van de vrije apothekerskeuze tot de hare moeten maken. Zij moet die niet alleen waarborgen in haar eigen fondsen, maar zij moet zich zelfs verbinden, haar-geheel-vreemde fondsen slechts dan geneeskundige

hulp toe te staan, als aan de vrije apothekerskeuze voldaan is. In de geneesmiddelvoorziening van een groot lichaam door één groote, gecentraliseerde apotheek liggen economische en organisatorische voordeelen. Als de maatschappelijke ontwikkeling die richting uit gaat, welke ernstige motieven dwingen ons dan daartegen in te gaan?

Wij, geneeskundigen, hebben ons eensgezind voor de vrije artsenskeuze verklaard; wij zien daarvan het groote belang, en voor de zieken en voor onzen stand, zóó, dat wij er een *conditio sine qua non* van maakten. Nu nemen wij even de vrije apothekerskeuze er bij, maken daarvan ook een *conditio sine qua non*. Waarom? Waar zijn de debatten, de argumenten voor de vrije apothekerskeuze?

Art. 5 der ten vorigen jare in Leiden aangenomen leiddraad was een compromis (zie de toelichting in dit *Tijdschrift* 1914, II, bldz. 1259), waarbij de Ned. maatschappij tot bevordering der geneeskunst geneeskundige behandeling in uitzicht stelde, ook zonder bestuursmacht, mits de beginselen van vrije artsenskeuze, welstandsgrens en contrôlevrijheid werden aanvaard. Gezaghebbende arbeidsorganen betuigden daarmede hun instemming. De voorwaarden waren alle nauwkeurig gewogen. Gaat het nu aan, dit compromis eenzijdig met de bezwarende vrije apothekerskeuze te belasten? Met welk moreel recht zal de Ned. maatschappij tot bevordering der geneeskunst haar medewerking weigeren aan eenig fonds, dat aan onze eischen voldoet, maar dat haar goede hygiënische en geneeskundige verzorging grondt op een hoogere organisatie der pharmaceutische voorziening?

SCHREVE zegt: „de arbeidersklasse heeft evenzeer belang bij de handhaving van „een hoogstaanden pharmaceutischen stand” (*Tijdschrift* 1914, bldz. 1325). Wij gelooven het niet; ook niet, dat daarin de grond ligt van ons nieuw „non possumus”. Wij gelooven, dat de Ned. maatschappij tot bevordering der geneeskunst hier de arbeiders aan de apothekers verkoopt: Om de laatsten in haar fondsen te krijgen, geeft zij het arbeidersbelang prijs.

Hier nu komen wij tegen op. Het hoofdbestuur komt er reeds toe, de overeenkomsten, in art. 5 der leiddraad bedoeld, te declineeren: „deze soort overeenkomst zal „— en dat is de bedoeling der algemeene vergadering geweest — alleen dán gesloten „worden” enz.. Wij betwisten, dat de bedoeling der algemeene vergadering is geweest de geneeskundige voorziening langs den weg der overeenkomst, als pas in de 3de plaats in aanmerking komend te beschouwen. Verschillende sprekers hebben er op gewezen, dat een eerlijke concurrentie tusschen de verschillende vormen van geneeskundige voorziening moet kunnen bestaan. En daarom vorderen wij, dat van geneeskundige zijde de leiddraad onveranderd worde uitgevoerd.

Komen er dan moeilijkheden met de pharmaceuten, hetzij voor ons, als oprichters van afdelingsziekenfondsen, hetzij voor een arbeidersvereniging bij het trachten naar voorziening in pharmaceutische hulp — welnu, dat zij komen! Dat zij openlijk blijken! Dat zij desnoods ons en hen dwingen toe te geven. Alles beter, dan de aanvaarding van deze in beginsel verkeerde verdediging van pharmaceutische belangen door de organisatie der artsen.

J. J. BERDENIS VAN BERLEKOM.

TH. STOOP.

HET ONDERSTEUNINGSFONDS ONZER MAATSCHAPPIJ.

Geachte collega's!

De mededeeling van de commissie van beheer van ons Ondersteuningsfonds voor behoeftige kunstgenooten, weduwen en weezen (zie jaarverslag 1914, Bijblad *Tijdschrift*, 22 Mei 1915), dat tot heden zoo geringe steun gegeven kan worden in de doktersgezinnen, niettegenstaande „meerdere hulp meer dan dringend noodig is”, en